

Βάλια Μαστροδήμου

Η ιστορία είναι αληθινό γεγονός στη ρώσικη επαρχία που είχε ακούσει ο Λέων Τολστόι. Οι άνθρωποι του έργου, ένας κι ένας διαλεγμένοι από το συγγραφέα, όλοι κάτι θα επιτελέσουν. Η δύναμη του σκότους «πλαισιωμένη» από έναν πολύ ωραίο θίασο, με τεχνική πολύ υψηλή, μα ήσυχη, στο Σύγχρονο Θέατρο μέχρι και την Κυριακή 14/1.

Ένα κτήμα κάπου στη ρωσική επαρχία, ο αφέντης Πιοτρ, η Ανίσια, η γυναίκα του, η Ακουλίνα, κόρη του από πρώτο γάμο, η κόρη τους η Ανιούτκα, ο εργάτης του ο Νικήτας, όμορφος, λίγο σαν τον Άλκη Γιαννακά στη Φωκίωνος Νέγρη, ο Ακίμ, πατέρας του Νικήτα, θρήσκος, καλόψυχος, εξαρτώμενος από τα δάνεια του εκάστοτε πλούσιου, η μάνα του η Ματριόνα, ο Μίτριτς ο εργάτης του Νικήτα, η ερωτοχτυπημένη Μαρίνα, η Μαύρα η χωριάτισσα. Και μια φράση κλειδί για τις ζωές όλων: **«Έτσι είναι πάντως»**. Αυτό το λέει ο Μίτριτς σε μια καταπληκτική σκηνή στην οποία εξηγεί στο σοκαρισμένο αγαθοβιόλη Ακίμ πώς δουλεύουν οι τράπεζες· «αφού το ξέρουν ότι είναι αμαρτία, μορφωμένοι άνθρωποι...», απορεί ο Ακίμ μ' αυτό το εκμεταλλευτικό και παράλογο σύστημα (πολλά τα γέλια στο κοινό,

διαρκές το παράλογο).

Η ιστορία είναι αληθινό γεγονός που είχε ακούσει ο Τολστόι. Οι άνθρωποι του έργου, ένας κι ένας διαλεγμένοι από το συγγραφέα, όλοι κάτι θα επιτελέσουν, τίποτα περιττό. Η Ανίσια ερωτεύεται το Νικήτα και μέσα από τον έρωτα βρίσκει δρόμο να βγει από το γάμο-κόλαση. Ποιος ο δρόμος; Τα λεφτά, το κτήμα και ο φόνος του Πιοτρ, για να τα εξασφαλίσει και να ζήσει με το Νικήτα.

Έρχεται εκεί καταλύτης η Ματριόνα, μια φιγούρα που στους θρύλους, την εμπειρία ή τα αστυνομικά δελτία της ελληνικής επαρχίας κάπου την ξέρουμε (όπως αντίστοιχα όλα αυτά θα μπορούσαν να γίνονται κάπου στη βαλκανική ενδοχώρα ή στα βάθη της Ανατολής). Η Ματριόνα με τις μηχανορραφίες, με τα διδάγματα για τις συζύγους «καμώνεσαι πως πας με τα νερά του άντρα σου», με τα δηλητήρια, η Ματριόνα που για τα λεφτά και για το καλό (;) του γιου της (γέλια στο κοινό όταν του λέει «να σκεφτούμε τα σχέδιά σου») κάνει τα πιο τρομακτικά σχέδια με την πιο τρομακτική μεθοδικότητα. Μια φοβερή φιγούρα που συνδέει τη Μήδεια, τη λαίδη Μάκβεθ, το Μακιαβέλι, τη Φραγκογιαννού.

«Έτσι είναι πάντως». Σαν να μην αλλάζουν τα πράγματα, σαν μια αποδοχή της βάρβαρης, μίζερης πραγματικότητας, που το παίρνεις απόφαση και κουτσοζείς μέσα σε αυτήν. Ή τριάντα χρόνια μετά γίνεσαι ο τόπος της μεγαλύτερης

επανάστασης.

Και παντρεύεται η Ανίσια με το Νικήτα, και μπερμπαντεύει ο Νικήτας με τα λεφτά και «ξελογιάζει» την προγονή του Ακουλίνα, η οποία μένει έγκυος, και πάλι εκεί έρχεται η καταλυτική παρέμβαση της —συνεπούς στα σχέδιά της— Ματριόνας και της —προδομένης— Ανίσια. Το μωρό γεννιέται κι οι δυο τους αταλάντευτες στην πιο τραγική ιδέα: το μωρό πρέπει να θανατωθεί και να εξαφανιστεί (πολύ ενδιαφέρον που η Ματριόνα είχε ένα μόνο κράτημα: να βαφτιστεί το μωρό πριν). Αυτουργός πρέπει να είναι ο Νικήτας, η πτώση του να είναι απόλυτη. Η σκηνή είναι αβάσταχτη. Ο Νικήτας συντρίβει και συντρίβεται, κι ας κλαίει, κι ας ψάχνει την άλλη λύση, κι ας έχει απειλήσει τη γυναίκα και τη μάνα του που τον πιέζουν και τον εκβιάζουν για να προχωρήσει.

Και τι είναι αυτός ο τύπος; Που στο τέλος ομολογεί τσακισμένος. Αλλά μέχρι τότε δεν έχει ποτέ αναλάβει ο ίδιος καμιά προσωπική ευθύνη, στο ντόμινο των «κακών» πράξεων φταίνει οι άλλοι, λίγο σαν το «ζαβό το ριζικό μας» μες στην υπόγεια την ταβέρνα. Ποιος άνθρωπος μπορεί να απελευθερωθεί —κοινωνικά και ψυχικά—, αν δε γίνει κύριος του εαυτού του, για να παλέψει; Κι όσο δεν το κάνει, μένει εκεί, καθηλωμένος, ακόμα και ο θρίαμβός του μέτριος είναι, σαν να μην μπορεί να ξεκολλήσει από τη μιζέρια της ρωσικής αγροτιάς (και δεν μπορεί, οι ισχυροί βάζουν καλά τα όρια). Δυο πρόσωπα μόνο τον επηρεάζουν κάπως ανθρώπινα, ο πατέρας του και η Μαρίνα, η κοπέλα που «ατίμασε», απαξίωσε, αλλά εκείνη ήθελε μόνο να την αγαπάει. Οι σχέσεις, να μια σωτηρία.

Η Ανίσια τι είναι; Μια διπλή δολοφόνος; Είναι. Αλλά ποιο συμφέρον, ποιο προξενιό, ποια (ίσως) ανάγκη επιβίωσης μιας οικογένειας μουζίκων, την έφερε σ' ένα γάμο-κόλαση, σε μια ζωή χωρίς ίχνος τρυφερότητας (μόνο μια ελάχιστη στιγμή με την κόρη της, μία κι ελάχιστη, σ' όλες τις άλλες την έχει παραπεταμένη), που και η ερωτική της σκηνή με το Νικήτα αστεία στήνεται, σαν να προοικονομεί από νωρίς ότι κι ο έρωτας θα βουλιάξει, γιατί κι αυτός καθοδηγημένο προξενιό είναι. Θα μπορούσε να είναι αλλιώς; Θα μπορούσε. Αλλά **«έτσι είναι πάντως»**. Και μένουν τρυφερές φιγούρες ο Μίτριτς να διαβεβαιώνει τον Ακίμ ότι **«όχι, ρε, εντάξει»** δε θα τον κλέψει σαν τραπεζίτης αν τον δανείσει, η Μαρίνα πληγωμένη μόνο επειδή δεν την αγαπάει ο Νικήτας, όχι επειδή της φέρθηκε άθλια κι η μικρή κόρη, που χαίρεται για τα γεννητούρια κι ας μην πολυκαταλαβαίνει.

Η Σκότη φτιάχνει μια έξοχη παράσταση, πολύ δυνατή και πολύ ανθρώπινη. Η προσοχή, βλέποντάς την, πέφτει στο πώς φωτίζει ψυχογραφικά τα πρόσωπα, βασιζόμενη πολύ ωραία κι αποτελεσματικά στο ρεαλισμό και ταυτόχρονα εμπλουτίζοντάς τον με το δυστοπικό σκηνικό, την κίνηση, τη μουσική (σύνθεση και ζωντανή εκτέλεση Δημητριάδου και Παπαγεωργίου). Και φέρνει έτσι μπροστά τις αντιφάσεις, τις συγκρούσεις, τα αδιέξοδα της ζωής και του ψυχικού κόσμου των ηρώων, μαζί με την απλοϊκότητα και το ενστικτώδες των πράξεών τους. Πολύ-πολύ ωραίος θίασος, αξιοθαύμαστοι όλοι και παρόντες αφοσιωμένοι και συγκινημένοι — με τεχνική πολύ-πολύ υψηλή, μα ήσυχη, όχι επιδεικνυόμενη.

«Έτσι είναι πάντως». Σαν να μην αλλάζουν τα πράγματα, σαν μια αποδοχή της βάρβαρης, μίζερης πραγματικότητας, που το παίρνεις απόφαση και κουτσοζείς μέσα σε αυτήν. Ή τριάντα χρόνια μετά γίνεσαι ο τόπος της μεγαλύτερης επανάστασης.

Οι διπλές τάσεις χειραφέτησης κι υποταγής (και) κάπου εκεί μας κλείνουν το μάτι.

.....

Ματριόνα: Α. Οικονόμου, **Νικήτας:** Γ. Παπαγεωργίου, **Ανίσια:** Π. Τρικαλιώτη, **Μίτριτς:** Γ. Ζιόβας, **Ακίμ:** Θ. Χαλκιάς, **Μαύρα:** Α. Αλεξοπούλου, **Πιοτρ:** Μ. Γιαννικάκης, **Ακουλίνα:** Α. Κουρκάκη, **Ανιούτκα:** Μ. Προϊστάκη, **Μαρίνα:** Β. Δημητριάδου

Διασκευή/Επεξεργασία Κειμένου: Γ. Χατζηνικολάου, **Σκηνοθεσία/Καλλιτεχνική επιμέλεια:** Ελ. Σκότη, Γ. Χατζηνικολάου, Σύγχρονο Θέατρο (Ευμολπιδών 45, Γκάζι, 2103464380).

Δημοσιεύθηκε στο ΠΡΙΝ, 30.12.2017